ההוא ברחא דחזא ליפתא אפומא דדנא סריך סליק אכלה לליפתא ותבריה לדנא [א]חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם מאי טעמא כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק אמר אילפא [ב]בהמה ברשות הרבים ופשטה צווארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת מאי טעמא גבי חברתה כחצר הניזק דמי לימא מסייע ליה היתה קופתו מופשלת לאחוריו ופשטה צווארה ואכלה ממנו חייבת כדאמר רבא בקופצת [ג]הכא נמי בקופצת והיכא איתמר דרבא אהא דאמר רבי אושעיא בהמה ברשות הרבים הלכה ואכלה פטורה עמדה ואכלה חייבת מאי שנא הלכה דאורחיה הוא עמדה נמי אורחיה הוא אמר רבא [ג]בקופצת בעי ר' זירא מתגלגל [ד]מהו היכי דמי כגון דקיימא [ב]עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה"ר מאי ת"ש דתני רבי חייא משוי מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אכלה בפנים חייבת אכלה בחוץ פטורה מאי לאו מתגלגל ואתי לא אימא אכלה על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה איבעית אימא כי קאמר רבי חייא [ה]בפתילה דאספסתא: אכלה כסות וכו': אהייא אמר רב אכולהו מאי טעמא [ו]כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור ושמואל אמר [ז]לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת וכן אמר ריש לקיש אכולהו ואזדא ריש לקיש לטעמיה [ח]דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש אפילו בשתי פרות לא לעולם אית ליה כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה: ואם נהנית משלמת [וכו']: וכמה רבה אמר דמי עמיר רבא אמר [ה]דמי שעורים בזול תניא כוותיה דרבה תניא כוותיה דרבא תניא כוותיה דרבה רבי שמעון בן יוחי אמר אין משלמת [א]אלא דמי עמיר בלבד תניא כוותיה דרבא אם נהנית משלמת מה שנהנית [ה]כיצד אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא [ו]אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אע"פ שאינו רגיל [ט]לפיכך אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה א"ל רב חסדא לרמי בר חמא [ח] לא הוית גבן באורתא [ח]בתחומא דאיבעיא לן מילי מעלייתא אמר מאי מילי מעלייתא א"ל הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך היכי דמי אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה חסר לא צריכא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מאי מצי אמר ליה מאי חסרתיך או דלמא מצי אמר

הא

הסוס ברחא. עז: **בקופצת.** שקפצה ואכלה על גוזרה שאין דרכה בכך ותולדה דקרן הוא וחייבת חצי נזק קאמר: **כגון דקיימא עמיר ברשות הניזק.** ובהמה ברשות הרבים ומגלגלת ואתי מרשות היחיד לרשות הרבים: **מאי.** בתר אכילה אזלינן ופטורה או בתר דשקלה ליה אזלינן וחייבת. והוא הדין נמי אי בהמה ברשות הניזק ועמיר ברשות הרבים וגילגלתו מרשות הרבים לרשות היחיד אי בתר אכילה אזלינן חייבת ואי בתר דשקלה ליה אזלינן פטורה: **משוי.** קס"ד אמתחת מלאה שעורין ואכלה בפנים חייבת: **מאי לאו.** כגון שאכלתו כולו והכי קאמר אכלתו בפנים כגון שגלגלה את כולו בפנים חייבת גילגלתו לחוץ פטורה אלמא בתר אכילה אזלינן: **אימא אכלה על מה שבחוץ פטורה.** על מה שהיה מונח מתחילה בחוץ פטורה ועל המונח בתחילה בפנים חייבת דבתר דשקלה ליה אזלינן בין היא בפנים בין היא בחוץ: **ואיבעית אימא.** לעולם כדקתני אכלתו בפנים חייבת על כולו אכלתו בחוץ פטורה על כולו ולא תפשוט דגלגול מלתא הוא דכי א"ר חייא בפתילה דאספסתא משוי של שחת שעליו ארוכין וראשו אחד בפנים וראשו אחד בחוץ דכיון דהאי רישא כי גריר ליה אזיל אידך בתריה כמאן דמנח כולו בחד דוכתא דמי הלכך אזלינן בתר בהמה כי קמיבעיא לן כגון שעורין דכוליה גרעין קאי בפנים או בחוץ וכי אכלה האי לא אזיל האי בתריה אי לא מגלגלה ליה: **פתילה.** על שם דארוך הוא קרי ליה פתילה: **אכולהו.** הא דקתני מתניתין ברה"ר פטורה אכולהו קאי ואפילו אכסות וכלים דשינוי הוה ותולדה דקרן: **כל המשנה.** כגון זה שהניח כסותו וכליו ברה"ר: **ובא אחר ושינה בו.** כגון זו שאכלתו: **בעטה מהלכת ברבוצה פטורה.** ואף על גב דברה"ר חייבת הכא פטורה דכל המשנה כגון זו שרבצה ברה"ר ובא אחר כו': **מספחי.** עומדין לפוש: **בהמה לאו אורחה.** לרבוץ: **דמי עמיר.** שאם אכלה שעורין כדי שביעתה אינו משלם לו אלא דמים שהיה צריך ליתן בקשין ובתבן להאכילה דאמר ליה אי אפשי להאכילה שעורין אלא קשין ותבן: **דמי שעורין בזול.** כפי שהיה צריך ליקח שעורין למאכלה אם היה רוצה להאכילה שעורין ולא יתן לו כשער שבשוק דלמא איהו לא מאכיל לה שעורין אלא בזול יתן כדאמרינן בפרק מי שמת (ב"ב קמו:) וכל זוזא חשיב בארבע דנקי דהיינו שני שלישי הדמים: **אע"פ שאינו רגיל.** להאכילה שעורין אלא עמיר משלם לו דמי שעורין כפי מה שאדם אחר רגיל ליתן לבהמתו קב או קביים: **לפיכך.** כיון דמשערינן בדבר הראוי לה: **אכלה חטים או כל דבר הרע לה.** דלא נהנית פטורה ברשות הרבים: **בתחומא.** לא היית קרוב אצלנו שתוכל לבא. ל"א בתחומא בבית המדרש. ולשון שמעתי: ה"ג **אי נימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר.** דלא עביד למיגר זה שדר באותה חצר אינו עשוי לשכור חצרות לפי שמצויין לו בתים להשאיל או יש לו בית אחר: **זה לא נהנה.** דהא שכיחי ליה בתים בחנם: **וזה לא חסר.** דהא לא קיימא לאגרא ופשיטא דפטור: **זה נהנה.** שהרי היה לו לשכור בית אחר: **וזה חסר.** דאגרו קיימא להשכיר והוה מוגר לאחריני: **דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר.** דהוה ליה זה נהנה וזה לא חסר: **מאי חסרתיך.** הא בלאו הכי לא מוגרת:

הא

מתגלגל מהו. פ"ה דמספקא ליה אי בתר אכילה אזלינן ואי בתר לקיחה וקשה דלקמן (דף כא:) גבי כלב שנטל חררה והלך לגדיש פשיטא לן [ס]דאי אכליה בגדיש דעלמא דפטור ועוד דלשון מתגלגל לא משמע הכי ונראה לר"י כגון דקיימי פירות ברשות הניזק ומגלגלי ואתו לרשות הרבים דאי לאו שבהמה מעכבתן כפיה ואכלתן שם היה סופן להגיע ברשות הרבים וקמבעיא ליה אי חשיבי כמונחים ברשות הרבים או לאו וקאמר ת"ש משוי מקצתו בפנים כו' מאי לאו במתגלגל דאורחיה דמילתא כך היא במקצתו מבפנים ומקצתו מבחוץ וקתני אכלה בפנים חייבת אע"פ שסופו להתגלגל בחוץ אם לא שאכלתן ואכלה בחוץ פטורה תנא אגב רישא דמילתא דפשיטא היא אימא על מה שבפנים חייבת פירוש על מה שראוי להיות בפנים שאין סופו להתגלגל בחוץ חייבת ואיבעית אימא בפתילה דאספסתא שעליו ארוכים וסד"א ניזול בתר רוב עלה שבפנים או בחוץ:

ואזדא ריש לקיש לטעמיה. תרוייהו צריכי הך דהכא צריכא דלא נימא כסות עבדי אינשי דמנחי גלימא ומתפחי והיא דכ' פרות אשמועינן דוקא בעטה רבוצה במהלכת חייבת הא הוקה פטורה כדדייק לקמן פרק המניח (דף לג.) דאבעי לה לסגויי באידך גיסא:

זה אין נהנה וזה אין חסר הוא. אפילו [א] בחצר דקיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר הו"מ למימר דפטור כיון שלא נהנה אע"פ שגרם הפסד לחבירו דאפילו גירשו חבירו מביתו ונעל דלת בפניו אין זה אלא גרמא בעלמא: **זה נהנה וזה חסר הוא.** דכל זמן שרואין את זה עומד בביתו אין מבקשין ממנו להשכיר:

הא

מסורת הש"ס

א) [לקמן כא:], ב) גי' הרמב"ם והראב"ד ושאר פוסקים איפכא כגון דקיימא ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרה"י לרה"ר ועי"ש, ג) [לקמן כד:], ד) לקמן לג. [כד:], ה) [לקמן קיב. ב"מ מב: ב"ב קמו: כתובות לד:], ו) [תוספ' פ"א], ז) ב"ב נא., ח) [פי' בבית המדרש שהוא תחומה של תורה. כ"ה בערוך], ט) [לקמן כב.],

◆

גליון הש"ס

גמ' לא הוית גבן באורתא. ובתוס' דף ב ע"ב:

◆

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה זה אין כו' אפי' בחצר כו'. נ"ב אבל הרי"ף וש"פ כתבו דבכה"ג חייב וערא"ש:

◆

מוסף רש"י

בעטה מהלכת ברבוצה פטורה. דלא היה לה לרבוץ ברה"ר וכל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור (לקמן כד:). **בתחומא.** בתי מדרשות שלהן בסוף התחום היו כדי שיוכלו לבא שם בשבת מן העיירות שמסביב (רשב"ם ב"ב נא.).

◆

רבינו חננאל

ההוא ברחא פי' איל וי"א שעיר עזים דחזא לפתא אפומא דדנא סריך סליק אכל ללפתא ותבריה לדנא חייביה רבא לתרויהו נזק שלם מאי טעמא כיון דאורחי' לאכול לפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמיסק. אמר אילפא בהמה ברשות הרבים פשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת מ"ט גבי חברתה כחצר הניזק דמי לימא מסייעא ליה כו' ונדחת. אמר ר' הושעיה בהמה ברשות הרבים הלכה ואכלה פטורה דאורחה הוא ושן ברשות הרבים פטורה. עמדה ואכלה חייבת ותרצה רבא בקופצת ואוכלת ממקום גבוה שאינו חשוב כרה"ר שאינה יכולה לאכול כשהיא מהלכת וכיון שלא שימרה בעלה וקפצה ואכלה חייבת אבל אם היה נמוך אפי' עמדה ואכלה פטורה דהיינו אורחה. בעי ר' זירא מתגלגל מהו כגון דקאי ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי [א] מרשות הרבים לרשות היחיד מאי בתר עקירה אזלינן ופטור או בתר הזיקה וחייב. ת"ש דתני ר' חייא משוי מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ כו'. ודחי' לה ומתרצינן לה הכי אימא על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה. איבעית אימא בפתילה דאספסתא דנקראין דרזי כלומר אינו שעורין וכיוצא בהן אלא אספסתא ומוטלת כשלדא בפנים ובחוץ מה שבפנים רשות הניזק

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' שצא סעיף ה:

לג ב ג מיי' שם הלכה י ועי' בכ"מ שהאריך טוש"ע שם סעיף יא:

לד ד מיי' שם הלכה ד ועיין בהשגות ובמ"מ טוש"ע שם סעיף יב:

לה ה שם ש"ע בהג"ה:

לו ו מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ב:

לז ז ח ט מיי' שם הלכה ג י כ טור ש"ע שם סעיף ח:

◆

רבינו חננאל (המשך)

וחייב. מה שבחוץ רשות הרבים ופטורה. ובעיא דר' זירא לא איפשיטא ודינה כדין תיקו: מתני' אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק. חלקו רב ושמואל בסיפא דמתני' דקתני אבל ברשות הרבים פטור רב אמר אכולהו פירות ירקות כסות וכלים כולם דינם שוה ברה"ר פטור מאי טעמא כי זה שהניח כליו וכסותו ברה"ר שינה שאין דרך בני אדם להניחם ברכים ואם באת הבהמה ושינת ואכלתן שלא כדרך הבהמות פטורה. ושמואל אמר אין שן ורגל פטורין ברשות הרבים אלא בפירות וירקות שכן דרכן אבל אכלה כסות וכלים בקרן דיינינן ליה שהוא שינוי וחייב ברה"ר. פיסקא וקיימ' לן כשמואל ולא עוד אלא דר' יוחנן קאי כותיה ואע"ג דריש לקיש קאי כרב דבריו דחוין הן. אבל בשתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה. רבוצה במהלכת חייבת [ב] קיי"ל כותי' דהא ר' יוחנן מודה ליה ומפרש כסות וכלים עביד איניש דמנח ברה"ר ומתפחי והמניח אין אומר ששינה שכגון זה אינו שינוי בהמה לאו אורחה למרבץ ברשות הרבים ורבא נמי דהוא בתרא מחייב אפי' בביעוט מהלכת ברבוצה כדבעינן למימר לקמן (דף כד ע"ב) פיס' ואם נהנית משלמת מה שנהנית וכמה רבה אמר דמי עמיר תניא כותי' ר"ש אומר אינה משלמ' אלא דמי עמיר בלבד. רבא אמר דמי שעורין בזול. תניא כותיה כיצד משלמת מה שנהנית אכלה קב או קבים אין אומר משלם דמיהם אלא אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אע"פ שאינו רגיל לפיכך אכלה חטים או דבר רע לה פטור: ירושלמי רב אמר אכלה שעורין משלם תבן. וכיון דתניא כתרווייהו ורבה רבו של רבא קיימ' לן כותיה. הא דאמר ליה רב חסדא לרמי בר חמא לא הוית גבן באורתא כו' דברין פשוטין הן חצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר פטור דהא זה לא נהנה שכן כל מקום ששוכן אינו נותן שכר מפני שהוא חשוב ונשוא פנים ומבקשים

א) וכ"ה ג"כ גי' הרמב"ם ז"ל. ב) עי' לקמן דף ל"ג ע"א דכתב רבינו וי"א אומרים כיון דרבא בתרא היא הלכתא כוותיה.